

**KAAVIN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2023**

Tarkastuslautakunta 31.5.2024

Sisällysluettelo

1.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT JA KOKOONPANO.....	2
2.	TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	4
2.1.	Tilinpäätöksen laatiminen.....	4
2.2.	Kunnan strategia.....	4
2.3.	Yleisiä havaintoja	4
2.4.	Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisen arviointi.....	6
2.5.	Keskusvaalilautakunta.....	6
2.6.	Kunnanhallitus	6
2.7.	Kasvun ja oppimisen lautakunta	8
2.8.	Tekninen/ympäristölautakunta	9
3.	INVESTOINNIT	11
4.	KUNTAKONSERNIIN KUULUVIEN YHTEISÖJEN TOIMINNAN ARVIOINTI	13
1.1.	Konsernitilinpäätöksen laatiminen.....	13
1.2.	Kaavin Vuokratalot Oy.....	13
1.3.	Konsernijohto.....	14
5.	HENKILÖSTÖ.....	15
6.	HYVINVOINTI- JA TERVEYSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	16
7.	LOPUKSI	17
8.	ALLEKIRJOITUKSET	18

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT JA KOKOONPANO

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheita.

Kunnanvaltuuston päätöksellä 24.8.2021 on 24.8.2021 alkaen tarkastuslautakuntaan valittu seuraavat jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet:

Asema	Varsinainen Jäsen	Varajäsen
Puheenjohtaja	Tanja Butilkin	Minna Oksman
Varapuheenjohtaja	Teijo Hassinen	Unto Kärkkäinen
Jäsen	Mika Hakkarainen	Reino Koponen
	Antti Miettinen	
	Kaija Julkunen	Maija-Leena Räsänen

Lautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja JHT, KHT Jarmo Raati BDO Audiator Oy:stä. Kunnanvaltuusto valitsi päätöksellään 28.06.2022 § 46 vuosien 2022–2025 tilintarkastajaksi BDO Audiator Oy:n hallinnon ja talouden tarkastamista varten.

Tarkastuslautakunta on 26.10.2023 § 35 hyväksynyt toimintaansa varten arviointisuunnitelman vuosille 2022–2024 ja työohjelman vuodelle 2023, jossa on kullekin tarkastusvuodelle määritelty painopistealueet. Tarkastuslautakunta on 26.10.2023 § 35 tehnyt arviointivuodelle 2023 erillisen työohjelman ja kokousaikataulun. Työohjelmassa on täsmennetty aihealueet, joita on arvioitu vuosittain.

Arvioinnin perustana ovat olleet kunnanvaltuuston talousarviossa 2023 ja taloussuunnitelmassa 2023–2024 hyväksymät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä kunnanhallituksen 25.3.2023 § 44 hyväksymä vuoden 2023 tilinpäätös.

Kokouksissa on kuultu kunnanjohtajan ja talousjohtajan katsauksia kunnan talouden kehityksestä, talousarvion laadinnan vaiheista, sekä toiminnoista vastaavia johtavia viranhaltijoita. Lautakunnan jäsenet ovat tutustuneet hallinnon pöytäkirjoihin, toiminta- ja taloussuunnitelmiin sekä tilinpäätökseen ja kunnan sisäisiin ohjeisiin. Tarkastuslautakunta on tilannut tilintarkastusyhteisöltä kohdennetun tarkastuksen Kaivotien peruskorjaus investointiin.

Lautakunta on saanut selonteon vuoden aikana vastuullisen tilintarkastajan ja avustavien tilintarkastajien suorittamasta tarkastuksesta ja käsitellyt tilintarkastuskertomuksen. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset ja saattanut ne valtuuston tietoon. Vuoden 2023 arviointia varten tarkastuslautakunta on pitänyt yhteensä kuusi kokousta; kolme vuoden 2023 aikana ja kolme vuoden 2024 aikana (per 31.05.2024). Työohjelman mukaiset tarkastuslautakunnan arviointitilaisuudet:

Kokouspäivä	Aihe(et)
20.9.2023	Tilintarkastajan työohjelma 2023, tarkastuslautakunnan koulutus
26.10.2023	Arviointisuunnitelma ja työohjelma kaudelle 2023, kunnan ajankohtaiset asiat, talouden toteuma 2023 ja talousarvio 2024
14.12.2023	Kunnanhallituksen puheenjohtajan kuuleminen, talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman 2025-2026 esittely, sidonnaisuusilmoitukset
19.3.2023	Tilinpäätösennuste 2023, tilintarkastajan väliraportti, kunnanhallituksen esityksen käsittely kohdennetusta tarkastuksesta
24.4.2024	Tilintarkastajan kuuleminen kohdennetusta tarkastuksesta, teknisen johtajan kuuleminen teknisen toimen tavoitteiden toteutumista ja ajankohtaisista asioista, arviointikertomuksen laatiminen
30.5.2024	Tilinpäätös ja tilintarkastuskertomuksen 2023 käsittely, arviointikertomus 2023 allekirjoitus

2. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

2.1. Tilinpäätöksen laatiminen

Kuntalain 113 §: n mukaan kunnan tilikausi on kalenterivuosi. Kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta olennaisuusperiaatteen mukaisesti. Tätä varten tarpeelliset seikat on ilmoitettava liitetiedoissa.

Tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet sekä kunnanjohtaja tai pormestari.

2.2. Kunnan strategia

Kunnanvaltuusto hyväksyi uuden kuntastrategian 26.4.2022. Uusi strategia tähtää mm. vuonna 2023 käynnistyneen uuden kunnan toimintaan. Kaavin kunnan valtuustostrategia on hyväksytty valtuustossa 26.4.2022 § 17 ja se on laadittu vuosille 2021–2025. Strategiaassa valtuustokauden päätavoitteet on määritelty seuraavasti:

1. Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi paranee
2. Kunnassa on puitteet kaikenikäisille kuntalaisille hyvinvointia tuottavalle yhdistystoiminnalle ja sen yhteistyölle
3. Kaavista Pohjois-Savon yrittäjäystävällisin kunta 2024
4. Kauppakylä Kaavin palvelut säilyvät monipuolisina
5. Kunnan työntekijät kokevat tulevansa kuulluksi heidän työtänsä ja työhyvinvointia koskevissa asioissa
6. Kaavilla on puoleensavetävä brändi
7. Kuntatalous on tasapainossa

2.3. Yleisiä havaintoja

Talousarvio 2023 oli laadittu alijäämäiseksi noin 0,1 milj. €. Talousarvioon oli tehty muutoksia, joten muutosten jälkeen talousarvion arvioitiin olevan noin 0,5 milj. € alijäämäinen. Tilinpäätöksessä 2023 alijäämäksi muodostui kuitenkin noin 0,7 milj. €. Arvioitua

huonompaan tulokseen vaikutti erityisesti pelastuslaitoksen varallaolokorvauksesta kirjattu pakollinen varaus noin 0,4 milj. €, johon ei varauduttu alkuperäisessä talousarviossa.

Toimintatuotot toteutuivat noin 101 prosenttisesti ollen noin 3,7 milj. €. Toimintatuotot olivat noin 0,1 milj. € arvioitua suuremmat. Vuokratuotot sekä vesi- ja viemärlaitoksen toimintatuotot jäivät alle talousarviossa arvioidun.

Toimintakulut toteutuvat 101 prosenttisesti ollen yhteensä 10,2 milj. €. Toimintakulut toteutui noin 180 tuhatta suurempana kuin muutetussa talousarviossa arvioitiin.

Valtionosuudet oli 0,3 milj. € ja toteutui 237 tuhatta euroa talousarviota suurempana. Verotulokertymä oli 0,1 milj. € arvioitua suurempi ollen talousarviovuonna yhteensä noin 6,3 milj. €.

Kaavin kunnan tase oli vuoden 2023 lopussa 0,9 milj. € ylijäämäinen. Kaavin kunnan tilinpäätöksessä 2023 muodostui alijäämää n. 0,7 milj. €. Tilinpäätöksessä 2023 kumulatiivista ylijäämää oli siten noin 0,2 milj. €. Talousarviovuoden 2024 jälkeen Kaavin kunnan tase kääntyy alijäämäiseksi, mikäli talous toteutuu kunnanvaltuustossa hyväksytyn talousarvion mukaisesti. Alijäämää syntyi vuonna 2024 yhteensä 683 498 euroa.

Tarkastuslautakunta pitää kunnan taloudellista kehitystä huolestuttavana ja kehottaa kuntaa ryhtymään tarvittaviin talouden tasapainottamistoimenpiteisiin.

Toimintatuotot kattoivat toimintakuluista 22,6 prosenttia. Vuosikate kattoi poistot noin 0,9-%: sesti (9,3%). Vuosikate oli 2 (201) euroa/asukas. Vuosikate heikkeni merkittävästi edellisvuoteen nähden.

Kunnan maksuvalmius hieman parani ja kassan riittävyys oli vuoden 2023 lopussa 24 päivää (11)

Kaavin kertynyt ylijäämä on 102€ / asukas (355€/asukas v. 2022)

Kaavin kunnan omavaraisuusaste on heikentynyt 38,8 prosenttiin ja verrattuna sekä samankokoisiin kuntiin että koko maahan on heikompi. Alle 50% omavaraisuusaste tarkoittaa kuntataloudessa merkittävää velkarasitetta.

Kaavin kuntakonsernin lainakanta on 11 093 (19 846) tuhatta euroa, joka on 4 221 euroa / asukas. Viime vuonna vastaava luku oli 7 381 euroa / asukas. Tunnusluvun kehittyminen parempaan suuntaan johtuu osittain kuntayhtymien poistumisesta konsernista.

Kaavin kunnan tase oli vuoden 2023 lopussa 0,95 milj. € ylijäämäinen. Kaavin kunnan tilinpäätöksessä 2023 muodostui alijäämää n. 0,687 milj. €. Tilinpäätöksessä 2023 kumulatiivista ylijäämää oli siten noin 0,268 milj. €.

Kuntalain 121 §:n tarkastuslautakunnan tulee arvioida talouden tasapainotuksen toteutuminen tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Kuntastrategiassa pyritään kunnan talouden tasapainoon. Tarkastuslautakunta korostaa, että päätöksenteossa tulee ottaa jatkossa erityisesti huomioon kunnan talouden tasapainottamiseen liittyvät vaatimukset. Kunnan alijäämäkehitys on huolestuttavaa ja kunnanhallituksessa tulee seurata systemaattisesti kriisikuntakriteerien täyttymistä. Kunnan talouden tasapainottamistoimenpiteet tulee olla riittäviä ja riittävän vaikuttavia, jotta talous saadaan kestäväälle pohjalle. Talousarvion tekstiosiossa tulee avata asiat riittävällä tavalla.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että hyte-kertoimen indikaattorit huomioidaan kunnan toiminnassa, jotta valtionosuudet saadaan haastavassa taloustilanteessa täysimääräisenä.

Kunnan kiinteistöstrategia on edelleen kesken, vaikka sen piti valmistua jo syksyllä. Lisäksi työhyvinvoinnista ja henkilöstökyselyistä on huomautettu useana vuotena peräkkäin. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, ettei henkilöstökyselyä suoritettu lainkaan vuonna 2023.

2.4. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisen arviointi

2.5. Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunnan toimintatuotot oli 5 537 euroa, kun muutetussa talousarviossa toimintatuotot oli 5 600 euroa. Toimintakulut oli 11 768 euroa ja muutetussa talousarviossa 11 000 euroa.

2.6. Kunnanhallitus

Keskushallinnon tavoitteista metsänmyyntitavoite 180 000 euroa toteutui osittain, sillä toteuma oli noin 57 900 euroa

Kunnan asumisen strategian tavoitteen toteutumista ei voi annettujen tietojen perusteella arvioida. Vuokrataloyhtiön asuntojen käyttöaste parani ollen vuonna 2023 yli 80 (68 v. 2021, 76,5 v. 2020, 79,4 v. 2019) prosenttia. Käyttöasteessa on edelleen parannettavaa. Yhtiön taloudella on suora vaikutus myös kuntakonsernin talouteen, jota tulee saada paremmalle tasolle tulevaisuudessa.

Keskushallinnon toimintatuotot ylittyivät 74 346 euroa ja toimintakulut ylittyivät 9 757 euroa.

Hallinto- ja tukipalveluiden toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain. Asianhallinnan ja tiedonohjauksen kehittäminen ei toteutunut, sillä käyttöönotto on siirretty vuodelle 2024. Tarkastuslautakunta pitää positiivisena, että käyttökoulutukset on jo aloitettu. Sähköisten

palveluiden käyttöönoton jatkaminen on toteutunut suunnitelmallisesti, sillä uudet kotisivut julkaistiin vuonna 2023 ja sähköisiä lomakkeita on lisätty kunnan toiminnassa. Organisaatioiden valmistautuminen uuden kunnan toimintatapaan on toteutunut suunnitellusti. Tietosuoja- ja tietoturvatason jatkuvaan parantamiseen on myös kiinnitetty huomiota.

Ateria- ja puhdistuspalvelujen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta on kerrottu lyhyesti. Puhdistuspalveluiden laadunhallintajärjestelmän käyttöönotto ei ole toteutunut. Ruuan tuotannon aloittaminen koulukeskuksessa 1.1.2023 aloitettiin suunnitellusti. Ateriapalveluissa hyödynnetään lähellä tuotettuja raaka-aineita osittain. Hallinto- ja tukipalveluiden toimintakulut oli 1 125 663 euroa (TA 1 068 380 euroa) ja toimintatuotot 773 361 euroa (TA 935 300 euroa).

Hallinto- ja tukipalvelujen toimintatuotot alittuivat 128 771 eurolla ja toimintakulut alittuivat 29 772 eurolla.

Elinkeino- ja kehityspalveluiden tavoitteiden toteutumista on raportoitu epämääräisesti. Tavoitteena on ollut kunnalla on tarjottavanaan eri tarkoituksiin sopivia teollisuustiloja ja -tontteja. Toteumaksi on kerrottu, että Itkola -halli myytiin lunastussopimuksella. Ei tyhjiä teollisuustiloja. Tonttivarantoa on. Toisena tavoitteena oli, että matkailu huomioidaan maankäytön suunnittelussa. Toteumaksi mainitaan, että ei ole varsinaista matkailutoimen kaavoitusta. Kolmas tavoite on yritysysteistyön ylläpito ja toteumaksi kerrotaan elinvoima-illan järjestäminen keväällä 2023 ja yrityskäynnit koko vuoden ajan. Neljäs tavoite on ollut, että ylläpidetään yritysneuvonnan hyvää tasoa laadukkaiden kumppanuuksien kautta. Toteuma on ollut yhteistyösopimus Kuopion seudun uusyrityskeskuksen kanssa.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että tavoitteet tulee olla selkeästi johdettavissa kuntastrategiaan ja tavoitteiden arvioimiseksi tulee asettaa selkeät mittarit.

Kaavin kunnan elinkeinojen kehittämistoimista on myös raportoitu. Tapahtumista keväät- ja syysmarkkinat ovat toteutuneet. Vapaa-ajan asukkaiden kesätapahtuma pidettiin 13.7.2023. Kesätori toteutui suunnitellusti. Nettisivujen päivitys toteutui myös suunnitellusti. Pimeän taivaan hanke toteutui erittäin laajasti.

Nuorten tietoisuus kotikunnan yrityksistä. Yläkouluikäisten nuorten vuosittaiset vierailut kaavilaisiin yrityksiin yhteistyössä yläasteen opinto-ohjaajan kanssa onnistui siten, että TET-harjoittelupaikkojen järjestäminen onnistui suunnitellusti. Panostus positiivisen muistijäljen jättämiseen oman kotikunnan työmahdollisuuksista toteutui siten, että kesätyöpaikkoja järjestettiin ja kesätyöseteleitä jaettiin. Maaseutuammatti ry:n jäsenyys on uusi ja yhteistyötä on aloitettu.

Elinkeinotoimen mittareista kaksi kolmesta jäi toteutumatta: uusia yrityksiä syntyi enemmän kuin lakkasi (13 yritystä aloitti ja 3 lopetti), mutta yhteisöverotulot laskivat ja kunnassa olevien työpaikkojen määrä ei kasvanut yli 20.

Elinkeino- ja kehityspalvelujen toimintatuotot ylittyivät 76 461 euroa ja toimintakulut alittuivat 16 525 euroa.

Maaseututoimen osalta ei raportoitu tavoitteita. Toimintakulut alittuivat 37 783 euroa.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että maaseututoimelle tulee asettaa kuntastrategiaa palvelevat tavoitteet.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että tavoitteiden seuranta ei ole järjestetty systemaattisesti, mikä on aiheuttanut haasteita arviointityön toteuttamisessa. **Kaavin kunnan työttömyysaste on 16,4% (13,5%) ja kasvu on huomattava.**

Työttömiä oli yhteensä 166 ja kunnan työttömyysprosentti on Pohjois-Savon korkein, mikä on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan huolestuttavaa ja kunnan tulee määrätietoisesti edistää työllisyyden edistämiseen tähtäviä toimenpiteitä.

2.7. Kasvun ja oppimisen lautakunta

Sivistystoimen hallinnon toiminnalliset tavoitteet toteutuivat. Hallinto- ja sivistystoimenjohtaja on toiminut hallintosäännön mukaisesti varhaiskasvatuksen vastuuesimiehenä sekä sivistystoimen osastopäällikkönä, ja rehtori on vastannut opetustoimen operatiivisesta johtamisesta. Kansalaisopiston ja kirjaston toiminnot ovat jatkuneet ennallaan.

Lasten varhaiskasvatuksen toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Monialaisten yhteistyön kehittäminen ja ylläpitäminen -tavoitteen mittarina oli säännölliset tapaamiset 1-2 x /kk, mikä toteutui tavoitteen mukaisesti. Pedagogisia toimintamalleja vahvistettiin suunnitellusti. Asiakaskyselyitä pyydettiin säännöllisesti mm. vasu-keskusteluiden yhteydessä. Varhaiskasvatus on ollut tavoitteen mukaisesti maksutonta 1.7.2023 alkaen. Lyhytaikaisiin sijaistuksiin on ollut haasteellista saada ammatillisesti päteviä työntekijöitä. *Tarkastuslautakunta huomauttaa, että varhaiskasvatuksella tulee olla riittävät resurssit toiminnan järjestämiseen.* Uuden päiväkodin käyttöönotto ja toiminta on käynnistynyt suunnitelmallisesti.

Päiväkodin hoitopäivien määrät ylitti talousarvion. Hoitopäiviä oli 7079 (9 000 v. 2022). Kuluneen vuoden aikana hoitoa sai 73 (60) lasta. Käytettäviä hoitopaikkoja oli 75 (TA 70).

Perhepäivähoidon hoitopäiviä oli 713 (495 v. 2021). Lapsien lukumäärä nousi yhdellä edellisvuoteen nähden.

Lasten varhaiskasvatuksen toimintatuotot alittuivat 10 996 euroa ja toimintakulut ylittivät 9 510 euroa talousarvioon nähden. Toimintatuotot olivat 84,60 % tavoitteesta, mutta euromääräinen merkitys oli rajallinen.

Perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet toteutuivat.

Perusopetuksen oppilasmäärä oli 130 (TA 140,50) ja euroa/oppilas oli 12 829 (TA 11 558). Esiopetuksen oppilasmäärä oli 11 (TA 11) ja euroa/oppilas oli 16 783 (TA 17 274). Kouluisten aamu- ja iltapäivätoiminnan nettomenot oli 28 252 euroa (TA 36 360)

Perusopetuksen toimintatuotot ylittivät 2 153 euroa ja toimintakulut ylittivät 44 914 euroa talousarvioon nähden. Toimintakate oli -2 975 741 euroa.

Aikuiskoulutuksessa kansalaisopistotoiminta on pitänyt sisällään monipuolisia kursseja ja hyvinvointia tukevia kursseja onnistuttiin järjestämään. Toteutuneita tunteja järjestettiin 954 (TA 1300). Kurssilaisten määrä oli 447. *Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kurssilaisien määrälle tulee asettaa määrälliset tavoitteet talousarvioon.*

Kirjastotoimesta on vastannut Kuopion kaupunginkirjasto. Kaavilaisille kirjaston käyttäjille on tarjottu palveluja, jotka täyttävät vähintään valtakunnalliset perustaso-vaatimukset. Kirjastopalveluiden saavutettavuutta onnistuttiin parantamaan, sillä selkeitä opastekylttejä hankittiin kaavin kirjastoon. Tiedotusyhteistyötä lisättiin ja kirjastolla järjestettiin Luupin alla tapaamisia. Lainauksia oli yhteensä 37 100 (TA 42 000) ja kirjastokäyntejä 23 988 (TA 23 000). Lainauksia/asukas oli 14,12 (15,30).

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kirjaston osalta tulee olla kuntastrategiaa palvelevat toiminnalliset tavoitteet ja selkeät ja mitattavat mittarit tavoitteiden arvioimiseksi.

Vapaa-aikatoimen tavoitteiden toteutuivat pääosin. Vuosittain jaettavat avustukset ovat toteutuneet suunnitellusti.

Liikunta-, nuoriso- ja raittiustoimen tavoitteet ovat toteutuneet pääosin. Kuntalaisille järjestettiin erilaisia liikuntatapahtumia eri yhteistyötahojen kanssa. Nuorisotalolla oli kävijöitä 3578 ja yli 18-vuotiaita kävijöitä oli 1732 henkilöä. Kouluissa on järjestetty päihdevalistusta ja on osallistuttu eri kampanjoihin. Aamukahvilassa kävijöitä ei ole ollut. Höntsäliikuntatunteja on järjestetty ja jalkautumista sivukylille. Koulunuorisotyö on ollut säännöllistä. Kesätyöllistettyjen määrä oli 15 (TA 20) ja kävijämäärä nuorisotalolla 5310 (5600). Liikuntatoimen menot/asukas oli 79,88 euroa (TA 61,12). Tavoite ei toteutunut.

Vapaa-aikatoimen toimintatuotot alittuivat 41 258 euroa ja toimintakulut alittuivat 9 245 euroa talousarvioon nähden.

Joukkoliikenteessä toiminnalliset tavoitteet toteutuivat. Asiointiliikenne on toteutunut viikoittain. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että toiminnallisia tavoitteita on vain yksi.

Joukkoliikenteen toimintakulut alittuivat 1 650 euroa talousarvioon nähden.

Tarkastuslautakunnan havainnot: Tarkastuslautakunta pitää tarpeellisena kouluverkon selvitystä sekä alakoulun erityisoppilaiden määrän kasvun tarkastelua.

2.8. Tekninen/ympäristölautakunta

Teknisen hallinnon toiminnalliset tavoitteet toteutuivat, vaikkakin tavoitteet eivät olleetkaan sellaisia, jotka olisivat helposti mitattavissa. Muun muassa kiinteistöjen huoltohistorian dokumentointi eri kiinteistöille tarvitsee sähköisen huoltokirjan. Tavoite ei ole toteutunut, sillä selvityksen mukaan markkinoilla olevat huoltokirjat eivät ole soveltuneet kunnan käyttöön ja eri vaihtoehtoja selvitetään. Kiinteistöjen pts-selvitys valmistuu kesällä 2024.

Tarkastuslautakunta pitää positiivisena, että kunnan virastotalo on remontoitu ja työtilat ovat viihtyisiä.

Kiinteistötoimen toimintatuotot ylittyivät 198 589 euroa ja toimintakulut alittuivat 82 336 euroa talousarvioon nähden. Toimintakulujen alitus oli noin 6 %.

Vesi- ja viemärlaitoksen toiminnallinen tavoite oli vesihuollon toimintavarmuuden lisääminen. Toimenpiteenä saneerataan vuosittain vesihuollolle tärkeitä laitteita ja komponentteja. Mittarina oli talousarvion 2023 määrärahat. Toteumaksi kerrotaan, että uusittiin vesisulkuja. Etäluettavia mittareita asennettiin. Henkilöstön koulutus oli tavoitteena ja toteumaksi kerrotaan osallistuminen vesityökorttiin. Hulevesimaksu otetaan käyttöön vuonna 2024.

Tiehoitokunnalle oli asetettu tavoitteeksi yksityisteiden avustusmääräraha 60.000 euroa. Määräraha sisältää yksityisteiden vuosittaiset kunnossapitoavustukset. Tilinpäätöksessä ei kerrota toteumaa. Toimintakuluksi kuitenkin ilmoitetaan 64 105 euroa, jonka toteuma on talousarvioon nähden 99,40%.

Muussa teknisessä toimessa toiminnalliset tavoitteet jäivät osittain toteutumatta. Asema-kaavan päivittämisen hyväksyntä siirtyi vuoden 2024 puolelle, mutta katujen peruskorjaus on valmistunut. Energiatehokas katuvalaistus on myös toteutunut taloussuunnitelman mukaisesti.

Palo-, pelastus- ja suojelutyössä toimintakulut oli 373 500 euroa ja talousarviossa arvioitiin 0, joten ylitys on 373 500 euroa.

Rakennusvalvonnassa toiminnallisista tavoitteista on osittain jääty. Uusi rakennusjärjestys valmistellaan rakentamislain mukaisesti vasta 2024 aikana. Vanhoja rakennuslupahakemuksia ja päätöksiä ei olla saatu digitaaliseksi vuoden 2023 aikana.

Rakennusvalvonnan toimintatuotot alittuivat 1 437 euroa ja toimintakulut ylittyivät 3 244 euroa talousarvioon nähden. Euromääräisesti summat eivät ole merkittäviä.

Ympäristönsuojelu on hoitanut ympäristölupia ja -ilmoituksia sekä neuvontaa, ohjausta ja valvontaa. Jätevesilain mukaisen siirtymäajan määräpäivän 30.9.2019 jälkeen jätevesijärjestelmään liittyviä lupia on ollut käsittelyssä. Ympäristönsuojeluun liittyvä valvontasuunnitelman ja valvontaohjelman tekeminen on kesken.

Ympäristönsuojelun toimintatuotot alittuivat 6 242 euroa ja toimintakulut ylittyivät 121 euroa talousarvioon nähden. Euromääräisesti alitukset eivät olleet merkittäviä.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tekninen/ympäristölautakunnan toiminnalliset tavoitteet tulee olla selkeämmin mitattavissa, jotta niiden toteutumisen arvioimista voisi kaikilta osin tehdä. Tarkastuslautakunta pitää erityisen tärkeänä, että tavoitteet on johdettu selkeästi kuntastrategiasta ja tavoitteiden mittarit ovat riittävän hyvin mitattavissa. Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana, että Kaivotien peruskorjaus hanke ei toteutunut kustannusarvion mukaisena ja hankintalain noudattamisessa on ollut epäselvyyksiä.

Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana, että kunta käyttää konsulttipalveluita kireässä taloustilanteessa. Konsulttipalveluiden käyttämisessä tulee käyttää erityistä harkintaa heikkenevässä taloustilanteessa.

3. INVESTOINNIT

Investoinnit olivat yhteensä nettona 914 782 € ja niihin käytettiin 76,63 prosenttia talousarviossa kaavailusta määrästä. Tuloja investoinneista saatiin 65 521 €, eli käyttöprosentti oli 84,54 prosenttia.

	TA23	M23	TA+M23	TP23	Poik.	Tot-%
Nettoinvestoinnit	-642 500	-550 941	-1 193 441	-914 782	-278 65	76,65
Menot	-720 000	-550 941	-1 270 941	-980 303	-290 63	77,13
Tulot	77 500	0	77 500	65 521	11 979	84,54
Rahoitusosuudet	57 500	0	57 500	0	57 500	0
Pysyvien vastavien myynnit						

Suurin toteutunut investointi oli kaavateiden peruskorjaus 545 941 €. Toiseksi suurin investointi oli Nuorisotalon lämmitysjärjestelmän korjaus, johon käytettiin 119 708 €.

Talousarvion ylityksiä investoinneissa oli kaavateiden peruskorjauksessa, mutta kunnanvaltuusto hyväksyi määrärahamuutoksen vuoden 2024 alussa.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta on teettänyt kohdennetun tarkastuksen Kaivotien peruskorjausinvestoinnista. Tarkastuslautakunta käsitteli kohdennetun tarkastuksen tulokset kokouksessaan 24.4.2024. Tarkastuksen perusteella on havaittu puutteita hankintalain mukaisuudessa lisätöiden ja suorahankintojen osalta. Tarkastuslautakunta kehottaa kunnanhallitusta ohjeistamaan kirjallisen varoituksen antamisessa investoinnista vastuussa oleville viranhaltijoille.

Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana, että korjausinvestointien siirtäminen voi kasvattaa korjausvelkaa. Toisaalta tarkastuslautakunta korostaa, että investointien toteuttamisessa tulee noudattaa hankintalakia ja kuntalakia, ja kaavateiden peruskorjauksen osalta on havaittu huomautettavaa. Investointien määrärahamuutokset tulee viedä valtuustoon talousarviovuoden aikana.

4. KUNTAKONSERNIIN KUULUVIEN YHTEISÖJEN TOIMINNAN ARVIOINTI

1.1. Konsernitilinpäätöksen laatiminen

Kuntalain 114 §: n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös.

Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään jäsenkunnan konsernitilinpäätökseen. Kunnan, jolla ei ole tytäryhteisöjä, mutta joka on jäsen kuntayhtymässä tai liikelaitoskuntayhtymässä, tulee sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätöstä vastaavat tiedot.

Kaavin kuntakonserni muodostuu emo- ja tytäryhtiöiden osalta Kaavin kunnasta ja Kaavin Vuokratalot Oy:stä.

1.2. Kaavin Vuokratalot Oy

Kaavin Vuokratalot Oy liikevaihto oli talousarviovuonna 501 516,01€. Vuokratuloja kertyi 461 449,15 € ja käyttökorvauksia 40 066,86 €. Suurimmat menot koostuivat kiinteistöjen ylläpitoon ja hoitoon liittyvistä kuluista ollen noin 398 399,08 €.

Kaavin vuokratalojen käyttöaste on ollut kohtuullisella tasolla johtuen pääosin rakennusten suunnitelmallisesta purkamisesta. Kaikki vuokratalot tullaan littämään valokuituun ja jatketaan korjaustoimenpiteitä sekä kohentamaan energiatehokkuutta. ARA:n myöntämän purkuavustuksen myötävaikutuksella Kopara kiinteistöt puretaan vuoden 2024 aikana.

Kaavin Vuokratalot Oy omistaa 93 asuntoa. Käyttöaste ajalla 1.1.-30.11.2023 on ollut noin 82,3 % verrattuna sadan prosentin käyttöasteen tuloihin. Budjetoituihin tuloihin verrattuna käyttöasteeksi tulee noin 111 %. Vuoden 2022 käyttöaste oli noin 78 %. Vuokria ei korotettu vuodelle 2023. Kunta ei ole perinyt hallintopalvelukorvausta yhtiöltä.

Taloudellisen tilanteen korjaamiseksi yhtiö haki ja sai vuonna 2019 Valtiokonttorilta päätökset tervehdyttämisavustuksesta ja lainaehtojen muutoksesta. Valtiokonttori myönsi aravalainojen lyhennysohjelmiin viiden vuoden jatkoajan ja vuosimaksulainat muutettiin kiinteäehtoisiksi lainoiksi. Lainaehtomuutoksen ehtona oli, että yhtiön omistaja ei saa periä omille varoille korkoa vuosina 2019–2031. Lisäksi Valtiokonttori myönsi 105.879,96 euron tervehdyttämisavustuksen, jonka ehtona oli, että kunta sijoittaa omistajan osuutena

saman verran ja että pääoma- tai antolainojen lyhennyksiä ei peritä vuosina 2019–2024. Loput tervehdyttämisavustuksesta käytettiin Välliläntien piharemonttiin vuonna 2021.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta on edelleen huolissaan Kaavin Vuokratalojen taloudellisesta tilanteesta. Talouden tervehdyttämiseen liittyviä toimenpiteitä on jatkettava määrätietoisesti ja yhtiön maksuvalmius tulee pitää riittävällä tasolla. Hyvänä tarkastuslautakunta pitää, että on nimetty henkilö virkamiehistä, joilla on asiantuntemusta ja yhteistyöhalukkuutta toiminnasta vuokratalon hallituksessa.

1.3. Konsernijohto

Konsernijohdolle asetetuista kuudesta tavoitteesta kolme jäi toteutumatta: konsernin omavaraisuusaste, konsernin suhteellinen velkaantuneisuus ja lainamäärä per asukas. Konsernijohdolle asetetut tavoitteet:

	TA 2023	TP 2023
Konsernijohdon raportointi	3 krt / vuosi	1 krt / vuosi
Konsernin toimintatuotot / toimintamenot, %	> 38,0	27,5 %
Konsernin vuosikate / poistot, %	> 80,0	33 %
Konsernin omavaraisuusaste, %	> 50,0	36,7 %
Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %	< 50,0	138 %
Lainamäärä / asukas, €	< 6 000	4 221

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta korostaa konsernin taloudellista suoriutumista, koska uudet kriisikuntakriteerit painottavat konsernista laskettuja tunnuslukuja. Konsernin taloudellinen kehitys on ollut huonoa ja omavaraisuusaste on hälyttävän alhainen. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kunnan tulee ottaa päätöksenteossa huomioon erityisesti konsernin taloudellinen tilanne.

5. HENKILÖSTÖ

Tilinpäätöksessä on mainittu, että kunnassa laaditaan henkilöstötilinpäätös vuosittain.

Kaavin kunnan henkilöstömäärässä ei talousarviovuoden aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia. Henkilöstömäärä oli 49 (v. 2022 91), joista osa-aikaisia oli 18 (39). Kaavin kunnan henkilöstön keski-ikä oli 47,9 vuotta (45,6). Kaavin kunnassa eläköityminen on suurta lähivuosina. Lähtövaihtuvuusprosentti oli koko kunnan tasolla 6% ja tulovaihtuvuus 4,5%. Sairauspoissaolot vähenivät vuositasolla, joka johtui siitä, että sote-henkilöstö siirtyi hyvinvointialueelle. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että henkilöstön osaamisen kehittämiseen varataan riittävät resurssit.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Kuntastrategiassa kiinnitetään huomiota kunnan henkilöstön hyvinvointiin.

Strategia 5. Kunnan työntekijät kokevat tulevansa

kuulluksi heidän työtä ja työhyvinvointia

koskevissa asioissa

- Työtyytyväisyys (vuosittainen kysely)
- Työntekijöiden vaihtuvuus / pysyvyys

Henkilöstön vaihtuvuus on ollut suurta. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kunnan tulee kiinnittää huomiota henkilöstön saatavuuteen ja pysyvyyteen. Kunnan tulee laatia työtyytyväisyyskysely ulkopuolisen toimijan toimesta vuosittain.

6. HYVINVOINTI- JA TERVEYSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tarkastuslautakunta on kuullut hallintojohtajaa ja kunnanjohtajaa hyte-kertoimien huomioimisesta kunnan toiminnassa kokouksessaan 26.10.2023. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että hyte-kertoimet tulee ottaa paremmin huomioon kunnan toiminnassa ja asettaa talousarvioon selkeitä hyvinvointi- ja terveystavoitteita, jotka jalkautetaan käytännön toimintaan kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi.

7. LOPUKSI

Tarkastuslautakunta kiittää kaikkia luottamushenkilöitä sekä kunnan henkilökuntaa vuodesta 2023.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2023 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kunnanvaltuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista kunnanhallituksen ja muiden toimielinten selvitykset syyskuun 2024 loppuun mennessä.

8. ALLEKIRJOITUKSET

Kaavilla 30.05.2024

Tanja Butilkin, puheenjohtaja

Teijo Hassinen, varapuheenjohtaja

Reino Koponen, varajäsen

Antti Miettinen, jäsen

Kaija Julkunen, jäsen